

**แนวทางการจัดการขยะอันตรายครัวเรือนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้าน
ห้วยชัน ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ**

**Guidelines of Household Hazardous waste Management by Participatory
Community A Case Study of Houychan Village, Nafai Distric
Mueang District, Chaiyaphum Province**

ใจวิจิตร ทวีเปล่ง¹ และวาราวุฒิ มหามิตร²

Jaiwijit Thawepleng¹ Warawut Mahamith²

¹สาขาสาธารณสุขชุมชน คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

¹Community Public Health Faculty of Arts and Science Chaiyaphum Buddhist College

E-mail: warawut.m9@gmail.com

²สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

²Environment Science Arts and Science Rajabhat Chaiyaphum University

Received : February 25, 2019, Reviewed March: 4, 2019, Revised : March 12, 2019, Accepted : March 19, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการขยะอันตรายครัวเรือน ชุมชนบ้านห้วยชัน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการขยะอันตรายครัวเรือนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านห้วยชัน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ การวิจัยนี้ได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) โดยกลุ่มตัวอย่างคือตัวแทนผู้นำชุมชน ซึ่งข้อมูลมีจำนวน 5 คน ในการศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการขยะอันตรายครัวเรือน และใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชน จำนวน 15 คน ในการศึกษาแนวทางในการจัดการขยะอันตรายครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนบ้านห้วยชันมีปริมาณขยะอันตรายเกิดขึ้น 0.377 กิโลกรัมต่อวัน มีอัตราการเกิดขยะอันตรายชุมชน 0.00048 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ประกอบด้วยภาชนะที่บรรจุสารเคมี ร้อยละ 69.12 หลอดฟลูออเรสเซนต์ ร้อยละ 26.47 และแบตเตอรี่โทรศัพท์ ร้อยละ 4.41 สภาพปัจจุบันในการจัดการขยะอันตรายครัวเรือนของชุมชนบ้านห้วยชัน โดยแต่ละครัวเรือนจะนำขยะอันตรายมาเก็บไว้ในถังรวบรวมขยะอันตรายที่จัดไว้ให้ในชุมชน จากนั้นพนักงานเก็บขยะอบต.นาฝายจะมาดำเนินการเก็บขยะอันตราย จากจุดรวบรวมขยะอันตรายที่จัดไว้ในชุมชนประมาณสองครั้งต่อเดือน โดยเก็บรวบรวมสะสมไว้ที่อบต.นาฝาย ซึ่งจะรวบรวมและนำส่งไปให้อบจ.ชัยภูมิ เพื่อส่งบริษัทเอกชนกำจัดต่อไป ส่วนแนวทางในการจัดการขยะอันตราย

ครัวเรือนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี 2 แนวทางคือ ทุกครัวเรือนลดการใช้สินค้าที่จะก่อให้เกิดขยะอันตราย และให้ทุกครัวเรือนคัดแยกขยะ

คำสำคัญ : ขยะอันตราย, ครัวเรือน, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

This research is aimed to study 1) Situation of Household hazardous waste Management Houychan Village, Nafai Distric, Mueang District, Chaiyaphum Province 2) Guidelines of Household hazardous waste Management by Participatory Community a case Study of Houychan Village, Nafai Distric, Mueang District, Chaiyaphum Province. This research using qualitative research methods by in-depth interviews and Focus Group Discussion from key informants in the area of 15 people. Data were analyzed using content analysis.

The research results are found that Situation of Household hazardous waste Management Houychan Village by Households will put hazardous waste in the waste collection bin provided in the community and Stored by Local Administration Organization. For Guidelines of Household hazardous waste Management by Participatory Community A case Study of Houychan Village have 2 way is Reduce the use of products hazardous waste and Waste separation.

Keyword: Household, Hazardous waste, Participatory Community

บทนำ

ปัญหาขยะในประเทศไทยมีแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นและเทคโนโลยีต่างๆ ที่พัฒนา ทำให้ปริมาณขยะที่หลากหลายประเภท เช่น พลาสติก สารเคมี โฟม ซึ่งเป็นขยะที่กำจัดได้ยากขึ้นและมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี จึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของประชาชนของประเทศไทย (ทัศนีย์วรรณ นวลหนู. 2556) และเป็นแหล่งพาหะนำโรค โดยรายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทยปี 2559 มีของเสียอันตรายเกิดขึ้นทั่วประเทศ 3,512,069 ตัน จำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ของเสียอันตรายจากชุมชน กากอุตสาหกรรม และมูลฝอยติดเชื้อ โดยของเสียอันตรายจากชุมชนมีปริมาณ 606,319 ตัน ส่วนใหญ่เป็นซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 393,070 ตัน (ร้อยละ 65) และที่เกิดขึ้นในครัวเรือน 213,249 ตัน (ร้อยละ 35) เช่น แบตเตอรี่ กระจกปองสเปร์ย ถ่านไฟฉายส่วนกากอุตสาหกรรมอันตรายมีปริมาณ 2,850,000 ตัน โดย 1,880,000 ตัน หรือร้อยละ 65 ได้รับการจัดการอย่างไม่ถูกต้อง ขณะที่มูลฝอยติดเชื้อมีปริมาณ 55,750 ตัน ที่เกิดจากโรงพยาบาลของรัฐและเอกชน คลินิก สถานพยาบาล สถานพยาบาลสัตว์ ห้องปฏิบัติการเชื้ออันตราย ซึ่งได้รับการจัดการอย่าง

ถูกต้องร้อยละ 75 โดยการเผาในเตาเผามูลฝอยติดเชื้อ และรายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทยปี 2561 พบว่าปริมาณของเสียอันตรายจากชุมชนมีประมาณ เพิ่มขึ้นเป็น 638,000 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ร้อยละ 3.2 (ร้อยละ 65 เป็นซากผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 414,600 ตัน และร้อยละ 35 เป็นของเสียอันตรายจากชุมชนประเภทอื่นๆ เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุสารเคมี กระป๋องสเปรย์ เป็นต้น

กรมควบคุมมลพิษได้ดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 – 2564 เพื่อขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศที่ต้องให้ทุกภาคส่วนร่วมดำเนินการทั้งการลด การเกิด ณ แหล่งกำเนิด การคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชน เพิ่มศักยภาพการเก็บขนและกำจัด จัดให้มีสถานที่รวบรวมและกำจัดของเสียอันตรายชุมชน วางระบบการเรียกคืนซากผลิตภัณฑ์เมื่อหมดอายุการใช้งาน สร้างความรับผิดชอบและความตระหนักของทุกภาคส่วน การออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เร่งรัดให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ประสานกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงสาธารณสุขกำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล และสถานพยาบาลต่างๆ ในการกำจัดและบำบัดกากอุตสาหกรรมอันตรายและมูลฝอยติดเชื้อ (กรมควบคุมมลพิษ. 2560) มีการวางระบบการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีจตุรรวบรวมของเสีย อันตรายจากชุมชนในหมู่บ้านหรือชุมชน และส่งมายังศูนย์รวบรวม ของเสียอันตรายในระดับจังหวัด ทำให้ของเสียอันตรายจากชุมชน ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13 หรือประมาณ 83,600 ตัน แต่ยังไม่เพียงพอ เนื่องจากยังไม่มีกฎระเบียบที่จะคัดแยกของเสียอันตรายออกจากขยะทั่วไป รวมถึงกฎหมาย ที่จะนำมากำกับดูแลให้ภาคเอกชนรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2562)

จากปริมาณขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมืองและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากร การส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริโภคที่เพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและ เป็นอันตรายคุกคามต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ดังเห็นได้จากเหตุการณ์ไฟไหม้บ่อขยะที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ซึ่งได้ส่งผลให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบต้องต้องอพยพหนีควันไฟส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยในบริเวณนั้น และตรวจพบกลุ่มควันที่มีสารพิษมากถึง 5 ชนิด ประกอบไปด้วย 1) คาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเมื่อสูดเข้าร่างกายจะส่งผลให้ระบบทางเดินหายใจทำงานผิดปกติหายใจเร็ว ความดันโลหิตสูงขึ้น หัวใจเต้นเร็วและหากได้รับปริมาณมากจะส่งผลให้เกิดการกดสมอง มึนงง สับสน 2) สารฟอร์มาดีไฮด์ซึ่งเป็นสารที่ทำให้เกิด การระคายเคืองเนื้อเยื่อทางเดินหายใจในระยะยาว เกิดโรคต่อถุงลมปอด สำหรับผลในระยะเฉียบพลัน คือ มีอาการแสบตา 3) สารคาร์บอนมอนอกไซด์มีผลทำให้ออกซิเจนไม่สามารถรวมตัวกับเฮโมโกลบิน ในเลือดได้ทำให้ร่างกายขาดออกซิเจน เกิดอาการวิงเวียนศีรษะ หัวใจเต้นเร็ว 4) สารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ทำให้ชีพจรเต้นถี่ แน่นหน้าอก 5) สารอินทรีย์ระเหยง่าย VOC ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งร้ายแรงชนิดหนึ่ง โดยสารพิษทั้งหมดหากได้รับในปริมาณเข้มข้นสูง อาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้

จังหวัดชัยภูมิ มีปริมาณขยะสะสม 268,128 ตัน/ปี สามารถกำจัดขยะได้ 164,109 ตัน/ปี ปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า ขาดการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ดีและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบุคลากรและประชาชนขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ หน่วยงานขาดแคลนงบประมาณในการจัดการส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยสถานการณ์ขยะมูลฝอยของจังหวัดชัยภูมิ มีอัตราเกิดขยะประมาณ 0.96 กก./คน/วัน จำแนกประเภทขยะต่อวันได้เป็นขยะทั่วไป 205 ตัน ขยะรีไซเคิล 55.79 ตัน ขยะเปียก 133.5 ตัน ขยะอันตราย 4.5 ตัน ซึ่งทางจังหวัดมีเป้าหมายการดำเนินงานที่วางไว้คือ สามารถลดขยะได้ร้อยละ 10 (เทียบปริมาณขยะปี 2560) เกิดหมู่บ้าน ชุมชน อปท. อำเภอ ส่วนราชการ สถานศึกษาฯ และวัดสะอาดต้นแบบ ทุกหมู่บ้าน/ชุมชน ส่วนราชการฯ มีจุดรองรับขยะอันตรายครบ 100 % (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชัยภูมิ. 2561)

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 16 หมู่บ้าน โดยหมู่บ้านห้วยชัน เป็นชุมชนหนาแน่นและขนาดใหญ่ มีครัวเรือน 810 หลังคาเรือน ประชากรตามทะเบียนราษฎรทั้งหมด 780 คน เป็นชุมชนชนบทกึ่งเมือง ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้าน การเกษตรกรรมและค้าขาย เนื่องจากมีพื้นที่ใกล้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ทำให้มีประชากรแฝงหรือ นักศึกษามาอยู่อาศัย ทำให้ชุมชนพัฒนาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจทำให้มีหอพักและร้านอาหารจำนวนมาก ทำให้มีปริมาณขยะมูลฝอยที่มากที่สุดและขยะหนึ่งนั้นคือขยะอันตราย ซึ่งประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญและมองข้ามความอันตราย เนื่องด้วยปริมาณขยะที่มากทำให้ประชาชนขาดความตระหนักในการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง นั้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบที่ตามมา เพราะขยะมูลฝอยที่ไม่ได้รับการคัดแยกและกำจัดอย่างถูกต้องตามประเภท และหลักสุขาภิบาลย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม

จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน เพื่อทราบถึงสภาพปัจจุบัน รวมถึงแนวทางการจัดการขยะอันตรายของประชาชนชุมชนบ้านห้วยชัน ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงการจัดการขยะอันตรายจากชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการขยะอันตรายครัวเรือนชุมชนบ้านห้วยชัน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการขยะอันตรายครัวเรือนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านห้วยชัน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key

informants) โดยกลุ่มประชากรหลักที่ใช้ในการศึกษาคือ ตัวแทนผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชน จำนวน 15 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) ประกอบด้วยเป็นบุคคลที่อาศัยในชุมชนหมู่บ้านห้วยชัน และมีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการจัดการของเสียอันตราย และมีความสนใจในการร่วมโครงการ ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการขยะอันตรายครัวเรือนของชุมชนบ้านห้วยชัน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ชุมชนบ้านห้วยชันมีปริมาณขยะอันตรายเกิดขึ้น 0.377 กิโลกรัมต่อวัน มีอัตราการเกิดขยะอันตรายชุมชน 0.00048 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน องค์ประกอบขยะอันตรายครัวเรือนชุมชนห้วยชัน ประกอบด้วยภาชนะที่บรรจุสารเคมี ร้อยละ 69.12 หลอดฟลูออเรสเซนต์ ร้อยละ 26.47 และแบตเตอรี่รีไซเคิล ร้อยละ 4.41

ชุมชนห้วยชันมีรูปแบบการจัดการขยะอันตรายครัวเรือน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการจัดเก็บขยะอันตรายชุมชนโดยแต่ละครัวเรือนจะนำขยะอันตรายมาเก็บไว้ในถังรวบรวมขยะอันตรายที่จัดไว้ในชุมชน 2) ขั้นตอนการเก็บขนขยะอันตราย โดยพนักงานเก็บขยะอบต.นาฝายจะดำเนินการมาเก็บขยะอันตราย จากจุดรวบรวมขยะอันตรายที่จัดไว้ในชุมชนประมาณสองครั้งต่อเดือน ในทุกวันศุกร์ที่ 2 และ 4 ของทุกเดือน 3) ขั้นตอนการรวบรวมขยะอันตรายโดยเก็บรวบรวมไว้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาฝาย 4) ขั้นตอนการกำจัดในทุกๆ 6 เดือน อบต.นาฝายจะส่งรวบรวมและนำไปให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เพื่อส่งบริษัทเอกชนกำจัดต่อไป ซึ่งมีข้อมูลส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

“มีกะมีถังจากไ้การบริหารส่วนตำบลนาฝายมารองรับไว้อยู่ที่ศาลาอเนกประสงค์ แต่กะบ่ค่อยมีคนให้ความร่วมมือเท่าใดเพราะมันมีอันเดียวถึงเดียวบ้านมันใหญ่มันกว้างน้ำ” (Key1)

“ถึงเดียวเท่านั้นคือหมู่บ้านละถัง เขาให้มา” (Key2)

“กะทิ้งนำถัง ถังของอบต.เขาเอามาไว้หน้า” (Key3)

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลนาฝายซึ่งมีบทบาทในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนโดยมีแผนปฏิบัติการ“แยกก่อนทิ้ง”ตามแนวทางพระราชรัฐ และหลักการ 3 Rs โดยมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) รมรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และเกิดมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในครัวเรือนด้วยการคัดแยกก่อนทิ้ง
- 2) จัดให้มีการจัดทำสัญลักษณ์แยกประเภทขยะตามแนวทาง
- 3) รมรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ตำบล/หมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัดการขยะอินทรีย์ การจัดการขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ ขยะอันตราย และการคัดแยกขยะตามประเภทอย่างถูกต้องตามแนวทางที่กำหนด

- 4) จัดให้มีการจัดทำถังขยะแยกประเภทในพื้นที่สาธารณะอย่างน้อย 2 ประเภท ได้แก่ ขยะทั่วไป และขยะรีไซเคิล ตามที่กำหนด
- 5) ประกาศกำหนด วัน เวลา ในการเก็บขนขยะแยกประเภทแนวทางที่กำหนด
- 6) จัดกิจกรรมการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยหรือนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์
- 7) ส่งเสริมให้ทุกตำบล/หมู่บ้าน/ชุมชน เป็นต้นแบบการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60 ของจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชน ในพื้นที่
- 8) จัดตั้งและส่งเสริมให้ทุกตำบล/หมู่บ้าน/ชุมชน มีจุดรวมขยะอันตรายในทุกตำบล/หมู่บ้าน/ชุมชน ครบ 100%
- 9) ประสานงาน/สถานประกอบการในพื้นที่กำจัดกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายและมูลฝอยติดเชื้อ อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

“กะมีโครงการ มีนโยบายของทางอำเภอ ของทางจังหวัดอยู่ อยากให้คัดแยกขยะ แล้วกะธนาคารขยะ เพียงแต่ว่ามันบ่ทันเริ่มต้น แต่ว่ามีตำบลเฮากะมีสามสี่หมู่บ้านอยู่ เริ่มต้นแล้วเป็นธนาคารขยะซื้อขยะจาก ชาวบ้าน อันนี้กะอยากเฮ็ดอยู่ อยากเฮ็ด เพียงแต่ว่าสถานที่เฮาบ่ค่อยมี ความพร้อมงบประมาณหน้าจะมี งบประมาณจากราชการมาช่วย แม้นบ่เป็นทุนจกหน้อยแน เพื่อรับซื้อผลกำไร กะปันผลให้ชาวบ้าน” (Key4)

“ท้องถิ่นอำเภอเขาจะแจ้งเรื่องขยะอยากให้มีธนาคารขยะครบร้อยเปอร์เซ็นต์ภายในปีนี้ไปได้อะ สันเด” (Key5)

2. การศึกษาแนวทางในการจัดการขยะอันตรายครัวเรือนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาชุมชน บ้านห้วยชัน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า แนวทางการจัดขยะอันตรายชุมชนสามารถแยกได้เป็นสอง แนวทาง คือ แนวทางที่ 1 การจัดการขยะอันตรายในครัวเรือน โดยสมาชิกในแต่ละครัวเรือน ลดการใช้สินค้าที่จะก่อให้เกิดขยะอันตราย โดยการเลือกซื้อ ซึ่งจะเลือกซื้อและใช้สินค้าเท่าที่จำเป็น และผลิตมาจากธรรมชาติ แทนการใช้ของที่มีสารเคมี และใช้สินค้าฉลากเขียว รวมถึงการใช้สินค้าที่สามารถให้ซ้ำได้ เช่น การใช้ยาแก้นุง ที่มาจากสมุนไพรแทนการใช้ยาแก้นุงที่ทำมาจากสารเคมี ใช้ถ่ายไฟฉายสูตรไม่ผสมสารปรอท ตู้เย็นที่ฉลากเขียว ไฟฉายที่ชาร์จใหม่ได้ เป็นต้น แนวทางที่ 2 มีการจัดการขยะอันตรายร่วมกับภาครัฐโดยการคัดแยกขยะ เช่น การแยกขยะอันตรายและขยะประเภทอื่นออกจากกัน และต้องมีการทำสัญลักษณ์ว่าเป็นขยะประเภทใด และภาชนะรองรับขยะอันตรายต้องไม่รั่วซึมเพื่อป้องกันสารเคมีการปนเปื้อนตาม ผิวหนัง เสื้อผ้า หรือแม้แต่อาหาร และป้องกันการรั่วไหลของสารเคมี ไม่ทิ้งขยะอันตรายลงแหล่งน้ำ ไม่นำไปฝังดินและเผาทำลาย นำขยะอันตรายที่ได้รับการคัดแยกและเก็บในภาชนะที่ปลอดภัยแล้วนำไปทิ้งยังจุดรองรับที่ชุมชนจัดหาไว้ให้หรือนำออกมาทิ้งเมื่อมีพนักงานเก็บขยะมาเก็บทันที

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันในการจัดการขยะอันตรายครัวเรือนของชุมชนบ้านห้วยชัน โดยผู้นำชุมชนจะกำหนดให้แต่ละครัวเรือนจะนำขยะอันตรายมาเก็บไว้ในถังรวบรวมขยะอันตรายที่จัดไว้ให้ในชุมชน จากนั้นพนักงานเก็บ

ขยะอบต.นาฝายจะดำเนินการมาเก็บขยะอันตราย จากจุดรวบรวมขยะอันตรายที่จัดไว้ในชุมชนประมาณ สองครั้งต่อเดือน โดยเก็บรวบรวมไว้ที่อบต.นาฝาย ซึ่งจะรวบรวมและนำไปให้อบจ.ชัยภูมิ เพื่อส่ง บริษัทเอกชนกำจัดต่อไป ส่วนแนวทางในการจัดการขยะอันตรายครัวเรือนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 2 แนวทางคือ ทุกครัวเรือนลดการใช้สินค้าที่จะก่อให้เกิดขยะอันตรายและการคัดแยกขยะ ซึ่งมีความสอดคล้อง กับผลการวิจัยของทิวา ประสุวรรณ (2559) ซึ่งได้ศึกษาการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและชุมชน ในตำบลบ้านแลง อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (โสมศิริ เดชารัตน์. 2561) ซึ่งได้ศึกษาการจัดการของเสียอันตรายและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

การอภิปรายผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางในการจัดการขยะอันตรายครัวเรือน ทำให้ทราบถึง ปัญหาและอุปสรรคการจัดการขยะอันตราย คือ ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนยังไม่มี การคัดแยกขยะอันตราย ออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือในการนำขยะอันตรายไปทิ้งยังจุดรับทิ้งที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลนาฝายจัดไว้ให้ เนื่องมาจากถึงขยะอันตรายมีเพียง 1 ถัง สำหรับ 1 หมู่บ้าน ซึ่งไม่เพียงพอ เนื่องจาก ชาวบ้านที่อยู่ห่างไกลจากถังขยะ จะไม่นำขยะอันตรายมาทิ้ง รวมทั้งชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้ถังขยะก็ไม่ให้ความ ร่วมมือเนื่องจากไม่มีแรงจูงใจในการแยกขยะอันตรายและนำมาทิ้ง อีกทั้งในชุมชนยังไม่เคยมีหน่วยงานใดเข้า มาให้ความรู้เกี่ยวกับขยะอันตรายและการคัดแยกขยะอันตรายโดยตรง แต่มีการเชิญเข้าไปรับฟังในระดับ จังหวัด ส่งผลให้ประชาชนส่วนมากในชุมชนยังไม่ทราบถึงข้อมูลขยะอันตรายและการจัดการของอันตราย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (โสมศิริ เดชารัตน์. 2561) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการของเสียอันตรายและการมีส่วนร่วม ของประชาชนในพื้นที่ อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ประชาชนยังได้รับข้อมูลข่าวสารการ ประชาสัมพันธ์น้อยในการจัดทำแผนร่างเทศบัญญัติของเทศบาลเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชนจึงทำ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย สำหรับแนวทางการจัดการขยะอันตรายชุมชนพบว่าประชาชนมี การจัดการกับขยะอันตรายครัวเรือนหลายวิธีเพื่อให้แนวทางการจัดการขยะอันตรายเกิดความยั่งยืนและมีการ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ควรมีการทำโครงการขยะอันตรายชุมชนเพื่อให้ชาวบ้านเกิดแรงจูงใจในการจัดการขยะ อันตราย สอดคล้องกับผลการศึกษา (วีรกาล อุปันันท์. 2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการกำจัดขยะมูล ฝอยแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนยอ อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมาพบว่าแนว ทางการกำจัดขยะมูลฝอยควรมุ่งเน้นการลดปริมาณขยะ มูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด โดยการส่งเสริมและ สนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด และดำเนินกิจกรรมด้านการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาครัฐส่วนกลาง โดยสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจต่อไป

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างและจริยธรรมการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ถึงผู้นำชุมชนและกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจง วัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง โดยการให้ข้อมูลเป็นไปตามความ

สมัครใจของกลุ่มตัวอย่างและยินดีเข้าร่วมโครงการและในขณะเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างสามารถขออนุญาตได้ตลอดเวลา ข้อมูลที่ได้เป็นรายบุคคลจะถูกเก็บเป็นความลับรวมทั้งไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่างและการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีให้รหัสจึงไม่ทราบชื่อของผู้เข้าร่วมวิจัย และนำเสนอข้อมูลในภาพรวมของกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2562). รายงานสถานการณ์ของเสียอันตรายจากชุมชน. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ.
- ทัศนีย์วรรณ นวลหนู. (2556). การจัดการของเสียอันตรายจากชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ทิวา ประสุวรรณ ศิริวัฒน์และคณะ. (2561). การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ในตำบลบ้านแลง อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน พ.ศ. 2559).
- โสมศิริ เดชรัตน์. (2561). การจัดการของเสียอันตรายและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อำเภอบ้านแพะ จังหวัดพัทลุง . วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ ปีที่ 21 ฉบับที่ 3 (ฉบับพิเศษ) สืบเนื่องจากงานประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 28 ประจำปี 2561(เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม 2561).
- A. Ahsan, M. Alamgir, M. M. El-Sergany, S. Shams. (2014.) Assessment of Municipal Solid Waste Management System in a Developing Country. Hindawi Publishing Corporation Chinese Journal of Engineering Volume 2014.
- Barlaz, M. A., Kaplan, P. O., Ranjithan, S. R., & Rynk, R. (2003). Comparing recycling, composting and landfills. *Bio Cycle*.
- Parichat Thongburuang. (2005). Solid Waste Management of Tourist Resorts Case Study : Romfa Thai Village, Tubtao Subdistrict,Changrai Province. M.S thesis, Faculty of Graduate Studies Mahidol University.
- Thaniya Kaosol. (2009). “Sustainable Solution for Municipal Solid Waste Management in Thailand.” *World Academy of Science, Engineering and Technology*. 60:665-670.